

**FARIDA PATISAHUWA EN VERA TENTUA
WERKEN AAN VREDE**

Op de landelijke Dag van Vrouwen voor Vrede werden Farida Patisahuwa en Vera Tentua, van de groep Vrouwen voor Vrede op de Molukken, samen met Henny Smoes, uitgeroepen als Vredesvrouwen van het jaar.

Een goede reden voor een gesprek met hen.

Op vrijdag 15 november '02 togen wij, Henny en Carolien, naar Hilversum om bij Farida thuis Vera en haar te interviewen. Onderweg hadden we afgesproken dat Henny zou noteren wat Vera zei en Carolien wat Farida vertelde. Het gesprek met deze twee vrouwen was leerzaam, boeiend en bemoedigend. Zij hebben zoveel te vertellen. Wij hebben ons best gedaan dit allemaal op te schrijven.

Farida: Onze benoeming tot Vredesvrouwen van het jaar kwam als een donderslag bij heldere hemel. We waren erg verrast en zijn er erg blij mee. De vrouwen van de werk- en steungroep van Vrouwen voor Vrede op de Molukken hadden graag bij de benoeming van Vredesvrouw van het jaar willen zijn.

Vera: Het Moluks Historisch Museum was verrast en had het ook graag willen weten. Wij gaan hier een nieuwsbrief van Vrouwen voor Vrede Nederland naar toe sturen.

Wat doen jullie in het
dagelijkse leven?

Vera: Ik woon in Krimpen aan de IJssel en werk sinds 1 september j.l. als hoofd

en docente Informatica aan een MTS, met hoofdzakelijk jongens van 17 tot 21 jaar. Daarvoor was ik verbonden aan een Open leercentrum voor allochtone vrouwen. Een heel verschil. Tussen de bedrijven door ben ik bezig met mijn werk voor Vrouwen voor Vrede op de Molukken. Zodra ik zit ben ik aan het e-mailen. *Farida:* Vrede beheerst mijn dagelijkse bezigheden. Ik stop ontzettend veel tijd in onze vredes-activiteiten. Vier dagen in de week werk ik als secretaresse op een notariskantoor en behandel onroerend-goed zaken. Ik neem mijn werk nooit mee naar huis maar zodra ik klaar ben met mijn werk ben ik wel met het vredeswerk bezig. Mijn hele omgeving schakel ik in om aan onze activiteiten mee te doen. Mijn man en twee dochters ondersteunen mijn vredeswerk voor de Molukken en zij zijn er ook heel enthousiast over.

Hoe zijn jullie op het vredespad gekomen?

Vera: Toen de oorlog op de Molukken begon, hoorde ik van de vreselijke dingen die daar gebeuren. Ik dacht: "Dit kan niet. Wij moeten iets doen". Mijn man zei: "Jullie vrouwen moeten opstaan en

Farida Patisahuwa (l) en Vera Tentua

in verzet komen”. Ik heb toen een aantal vrouwen benaderd, ook Farida, (via mijn man) die ik als Moslimvrouw van aanzien kende. Binnen anderhalve week was een stille tocht georganiseerd en Vrouwen voor Vrede op de Molukken was geboren.

Farida: Moslims en Christenen hebben altijd in vrede met elkaar geleefd op de Molukken. Mijn moeder zag beelden van de onlusten en oorlog op de Molukken en zei; “Dit kan niet! Zo zijn wij niet!”

Philip Freriks besteedde een item van ongeveer 3 minuten op het NOS journaal. Dit is heel veel tijd. We vroegen hier andere andere om solidariteit van de

Nederlandse bevolking. Adrienne van Melle van Vrouwen voor Vrede Nederland, was de eerste Nederlandse vrouw die reageerde op deze oproep.

In 1999 belde Vera’s man mij op, hij had mijn naam gekregen van Jan de Ruiter. Ik was toen erg bezig met mijn Moslim identiteit. Voor de Stille Tocht in april 1999 zochten ze een Molukse moslim vrouw die iets wilde zeggen. Uiteindelijk heb ik ja gezegd. Mijn dochter, Fara, en mijn man hebben mij over de streep getrokken en zijn toen ook meegegaan. Ook had ik een aantal actieve moslims uitgenodigd maar die zijn toen uiteindelijk toch niet gekomen.

Vera: Farida was de enige Moslim vrouw!

Farida: Bij de tweede Stille Tocht heb ik gesproken voor het Vredespaleis toen waren er wel heel wat moslims.

Hoe ging het verder?

Farida: Het klikte heel goed tussen ons; wij ontdekten dat onze dorpen een verbond hebben. Mijn Bongso (het verbond dat iemand met een dorp heeft) is Hutmuri en de Bongso van Vera is Siri-Sori. Deze dorpen hebben een verbond met elkaar. Het Pela-schap en Bongo-schap is een verbond tussen een aantal dorpen. Mannen en vrouwen mogen niet met elkaar trouwen als zij binnen hetzelfde Pela-schap behoren.

Deze verbonden zijn heel lang geleden al ontstaan. Ze zijn nog van voor de Moslim en Christen tijd.

De geschiedenis vertelt dat er ooit drie broeders waren die hun eigen weg gingen en beloofden elkaar altijd als broeders te beschouwen. Toen zijn de Bongso en het Pela-schap ontstaan en waarborgen de veiligheid. Iedere Molukker wordt geleerd het Bongso en Pela te respecteren. Als een broederdorp een beroep op je doet dan geef je daar gehoor aan. Als je dat niet doet roep je onheil over jezelf af.

Vera: In 1994 was ik met mijn gezin op de Molukken. Wij hoorden toen dat erfgronden zijn afgebakend. Ik was toen al bang dat het niet goed zou gaan.

Farida: Suhartu heeft de Orde Baru (de Nieuwe Orde) ingevoerd. Alles wat historisch is wordt als achterlijk beschouwd en buiten werking gesteld. De Radja's (vorsten of regenten) werden gedegra-

deerd tot dorpschoude en met deze zogenaamde vernieuwingen zijn ook het Bongso en het Pela-schap verdwenen. Misschien dat daardoor oorlogen kunnen ontstaan. Er is geen respect meer. Men praat nu weer over het herwaarderen van de Adat.

De reden van de onlusten op de Molukken waren ook de manipulaties van het leger. Het leger liet zich voor alles betalen. De mensen op de Molukken beginnen nu in te zien dat niet religieuze conflicten de redenen zijn. De onlusten worden gestuurd door het leger. Door middel van destabilisatie wil het leger greep houden. Gelukkig is het nu zo dat als er ergens wat gebeurt, de bevolking niet meer massaal reageert .

Vera: Via mijn familie hebben ze op de Molukken gehoord van onze activiteiten in Amsterdam. Zuster Moens, een Nederlandse non op Ambon, heeft daar op de Molukken een soortgelijke stille tocht organiseerd met vrouwen, dat was een groot succes.

Farida: Op dit moment gaat het heel goed op de Molukken. De vrouwen zoeken weer contact met elkaar via zogenaamde Pasar Kilat, Bliksem-markten. De vrouwelijke Radja van Paso was o.a. de eerste die als christen naar de moslims ging en de mensen weer bij elkaar bracht. Op de Molukken leven de Christenen en Moslims gescheiden sinds de onlusten.

Merken jullie dat jullie werk invloed heeft?

Farida: In Vrouwen voor Vrede op de Molukken zijn een aantal eilanden vertegenwoordigd. De bisschop van Ambon

had voor de Stille Solidariteits Tocht van 25 november 2000 een brief naar ons gemaald. Deze werd toen voorgelezen. Hij zei hierin onder andere dat het belangrijk is om samen te werken, dat is de basis van vrede.

Op 18 januari 2003 wordt voor de derde keer een herdenkingsdienst gehouden. En deze keer in de molukse moskee te Ridderkerk. Voor mij is het een mijlpaal dat de imam toestemming heeft gegeven voor een interreligieuze dienst.

Hoe reageren Molukkers in Nederland op jullie?

Vera: Er wordt op ons gelet. Sommigen zeggen: “Eens kijken hoelang ze het volhouden”. Maar er zijn ook veel Molukkers die positief over ons zijn.

Farida: We hebben gemerkt dat we vertrouwen in elkaar hebben en dat we zorgen voor continuïteit. Er wordt van beide zijden op ons gelet. De doelstelling is vrede bewerkstelligen op de Molukken en Nederland.

In het begin hadden de jongeren van de RMS (Republiek Maluku Selatan, Republiek der Zuid Molukken) Molukkers van de derde generatie, dreigbrieven gestuurd. Zij waren vooral gefrustreerd omdat er vanuit de Nederlandse regering niets gebeurde terwijl er toch verschrikkelijk veel slachtoffers vielen. Wij hebben toen een brief naar deze jongeren gestuurd, ondertekend met Tante Farida en Tante Vera (een aanduiding die vertrouwen inboezemde) en hen geschreven dat we hetzelfde doel na streven maar dat de manier waarop verschillend is.

Vera: Ook hebben we hen gevraagd goed na te denken over wat voor een soort acties ze wilden doen en geadviseerd

acties op de manier van bijvoorbeeld Greenpeace te doen. Wat je hier doet ook wordt afgerekend in de Molukken en je moet uitkijken dat in Nederland niet hetzelfde gaat gebeuren als op de Molukken. De brief en ook de gesprekken werkten kalmerend op de jongeren en ze schreven terug: “Bedankt Tante Vera en Tante Farida!”

Wat inspireert jullie?

Farida: Ik ben de Adat weer gaan herwaarderen sinds de onlusten. Ik ben me weer bewust geworden van de waarden die ik heb meegekregen en waarmee ik ben opgegroeid. Wat ik heel belangrijk vind is dat ik vanuit mijn geloof ben opgegroeid met het besef dat ik verantwoordelijk ben voor de aarde voor elk levend wezen ongeacht zijn/haar achtergrond. Dit is voor mij een stimulans om ook naar buiten toe een voorbeeld te zijn en als moslim stelling te nemen. Hierdoor kunnen wij elkaar zonder belemmeringen de hand reiken.

Vera: Wat ik zo mooi vind in het Moslimgeloof is de begroeting “Assalamu aleikum”, ik wens jou vrede toe.

Farida: Het leuke van de relatie met Vera is dat wanneer we ergens samen naar toe gaan dat we dan praten over onze achtergrond. We vergelijken dan onze godsdiensten en vinden dan overeenkomsten.

In tijden van oorlog is het heel belangrijk om elkaar te leren kennen. Want onbekend maakt onbemind.

Wij zien elkaar als gelijken en ik hoef mijn identiteit niet te verdedigen of te bewijzen. Ik ben gewoon moslim. Er wordt heel erg op ons gelet, juist ook hoe we met elkaar om gaan.

Vera: Het thema van het weekend wat wij onlangs hielden met Molukse christen- en moslimvrouwen stond in het teken van **“Geloof en (h)erkenning”**. Het was heel goed om ervaringen met elkaar te delen.

We doen ook niets zonder overleg met elkaar. Ons werk wordt erg gewaardeerd; op straat word je herkend. Ik noem Farida Kaka (oudere zus) en zij noemt mij Adik (jonger zusje). Onze mannen vragen wel eens: “Zie ik je nog eens een keer?” Maar ze staan wel 200% achter ons.

Hoe zien jullie de toekomst?

Farida: Als moslim in de Nederlandse samenleving zie ik het als een belangrijke taak om meer samen te werken. Vooral nu het klimaat zo somber is. De groepering die veel in het nieuws komt is maar een klein deel van de Marokkanen en van de moslims die in Nederland wonen maar zij drukken er een groot stempel op.

De bijdrage van Vrouwen voor Vrede op de Molukken zal ondermeer bestaan uit het overal praten met mensen en organisaties.

In Nederland wonen 50.000 molukkers waarvan er 2000-3000 moslim zijn. Op de Molukken is 60 % christen en ongeveer 40 % moslim.

De heren Bush, Blair en Putin kweken een klimaat voor oorlog. Daar word ik soms depressief van als ik dan denk in wat voor een wereld mijn twee kleinkinderen opgroeien, maar het activeert mij ook.

Er gebeurt ontzettend veel in Nederland. Het is alleen jammer dat de negatieve dingen naar buiten komen en de positie-

ve dingen onvermeld blijven.

Vera: Ik zie de toekomst niet negatief. Zolang wij onze hersens gebruiken en voortdurend stelling nemen. Ik put kracht uit mijn geloof en liefde van en voor de mensen om mij heen. Ik heb me nooit afgevraagd als er iets negatiefs gebeurde, waarom is Farida Moslim? Ons werk heeft zijn vruchten afgeworpen. Wij zien hoe mensen naar vrede smachten. Ik ben zo dankbaar dat Farida op mijn weg is gekomen. Het werken met haar heeft mijn leven verrijkt.

Wilten jullie nog iets kwijt?

In 2003 willen wij naar de Molukken. We gaan voortdurend vooruit en krijgen positieve reacties. Ons werk is een weg en wij ervaren het als gezegend (Berkat) werk. Wij zijn dankbaar dat wij dit mogen doen. De weg die wij bewandelen is goed. Als je intentie goed is en je gelooft in vrede dan zal je het ook bereiken. Je moet er wel iets voor doen. Samen werken en samen delen.

*Carolien Looman
Henny Smoes*